

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 548/2017-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 8. novembra 2017 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], obaja bytom [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátom JUDr. Bohuslavom Majchrákom, Advokátska kancelária JUDr. Bohuslav Majchrák, advokát, spol. s r. o., Fraňa Kráľa 2080, Čadca, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 4, čl. 13 ods. 1, čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Žilina sp. zn. 6 C 299/2013 z 24. novembra 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. februára 2017 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 4, čl. 13 ods. 1, čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovoru“) uznesením Okresného súdu Žilina (ďalej len

„okresný súd“) sp. zn. 6 C 299/2013 z 24. novembra 2016 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“), ktorým bolo rozhodnuté o náhrade trov konania.

2. Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia boli žalovanou stranou v konaní o určenie neúčinnosti právneho úkonu. Okresný súd uznesením z 13. júna 2016 z dôvodu späťvzatia žaloby žalobcom v celom rozsahu konanie zastavil a 8. augusta 2016 rozhodol o trovách konania uznesením, ktorým im priznal náhradu trov konania v celom rozsahu 100 %. Vo vyjadrení z 30. augusta 2016 si sťažovatelia následne uplatnili výšku náhrady trov konania (vychádzali z hodnoty nehnuteľností vo výške 54 400 €) v celkovej sume 1 956,55 €. Uznesením okresného súdu (vydaným vyšším súdnym úradníkom) z 22. septembra 2016 im okresný súd priznal trovy konania v požadovanej sume. Na základe sťažnosti podanej žalobcom sudca okresného súdu zmenil uznesenie z 22. septembra 2016 tak, že zaviazal I. výrokom žalobcu nahradiť sťažovateľom trovy právneho zastúpenia v sume 241,97 € a II. výrokom zaviazal sťažovateľov spoločne a nerozdielne zaplatiť trovy konania žalobcovi o sťažnosti proti nemeritórnemu rozhodnutiu z titulu právneho zastúpenia v sume 49,24 €.

3. Okresný súd (sudca) vyslovil v uznesení názor, že vyšší súdny úradník mal pri rozhodovaní vychádzať z § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a nie z § 10 ods. 2 vyhlášky, pokiaľ odmenu za jeden úkon právnej služby určil z tarifnej hodnoty, a to ceny nehnuteľnosti, ktorá predstavovala podľa znalca 54 400 €. Názor okresného súdu bol podporený judikatúrou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) a jeho rozhodnutím sp. zn. 3 M Cdo 9/2009 z 21. októbra 2010.

4. Sťažovatelia poukazujú na to, že okresný súd vec nesprávne posúdil, keď aplikoval § 11 ods. 1 vyhlášky, vychádzajúc z toho, že predmetom konania bolo určenie neúčinnosti darovacej zmluvy k nehnuteľnosti, pretože jej hodnota bola okresnému súdu dobre známa, a preto je uznesenie okresného súdu ústavne neudržateľné. Rozdiel súm priznaných vyšším súdnym úradníkom a okresným súdom podľa sťažovateľov predstavoval „1414,58 EUR

(rozdiel súm 1956,55 EUR - 241,97 EUR)“ (táto suma je však nesprávne vypočítaná, keďže išlo o sumu 1 714,58 €, pozn.).

5. Sťažovatelia vo svojej sťažnosti tiež namietajú porušenie zásad Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), predovšetkým princípu ústavnosti, kontradiktórnosti a rovnosti zbraní, keďže im nebola doručená na vyjadrenie sťažnosť žalobcu ako nový procesný prostriedok obrany proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom. V tejto súvislosti vyslovuje aj naliehavú potrebu zmeny judikatúry ústavného súdu k otázkam náhrady trov konania, pretože predtým pristupoval k týmto veciam zdržanlivo. V novej právnej úprave rozhodovania o výške náhrady trov civilného konania podľa Civilného sporového poriadku došlo oproti minulej (Občianskemu súdnemu poriadku) k zásadnej zmene. O výške trov konania priznanej stranám sporu sa už konečnou platnosťou rozhoduje na súde prvej inštancie, čím sa odopiera možnosť súdnej kontroly zo strany krajských súdov a najvyššieho súdu. Keďže „sťažnosť predstavuje jediný vnútroštátny prostriedok nápravy“, ústavný súd „sa tak dostal do úplne inej pozície, než v akej bol a judikoval doteraz“.

6. Sťažovatelia poukazujú tiež na porušenie zásad uvedených v čl. 2, 3, 4 a 6 CSP, ako aj nesprávneho výkladu § 239 a nasl. CSP, § 10 ods. 2 v spojení s § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky navrhli, aby ústavný súd rozhodol nálezom, že ich základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 4, čl. 13 ods. 1, čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu sp. zn. 6 C 299/2013 z 24. novembra 2016 porušené bolo. Okrem toho žiadajú, aby ústavný súd zrušil predmetné uznesenie okresného súdu a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie, a napokon sa domáhajú náhrady trov konania pred ústavným súdom.

II.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

9. O zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti ide vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

10. Sťažovatelia namietajú porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s ďalšími článkami ústavy (pozri bod 1 a 5) a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu o priznaní trov konania z dôvodov uvedených v bodoch 4 až 6.

11. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

12. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už uviedol, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

13. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

14. V prvom rade ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že vo všeobecnosti platí, že pochybenia pri rozhodovaní o náhrade trov konania spravidla nedosahujú samy osebe takú intenzitu, na základe ktorej možno vysloviť porušenie základných práv a slobôd,

akokoľvek sa môže účastníka konania citeľne dotknúť. Ústavný súd pri posudzovaní problematiky trov konania, t.j. problematiky vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi vedľajšej, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k zrušeniu napádaného výroku o trovách konania sa uchýli iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu extrémnym spôsobom alebo že bolo zasiahnuté aj iné základné právo (II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 311/2012, IV. ÚS 210/2013, IV. ÚS 192/2014).

15. Zo sťažnosti (pozri bod 5) vyplýva, že sťažovatelia vnímajú ústavný súd v postavení (skôr) klasického odvolacieho súdu, čo už na prvý pohľad nemožno pripustiť, pretože pri určovaní výšky trov vyšším súdnym úradníkom a následným preverením zo strany sudcu okresného súdu (kde sa odvolanie podľa Civilného sporového poriadku nepripúšťa, pozn.) boli z kontroly vypustené krajské súdy, ako aj najvyšší súd. Ústavný súd konštatuje, že podávať ústavnoprávne konformný výklad nového Civilného sporového poriadku náleží predovšetkým všeobecným súdom a v tomto ohľade by teda mal byť ústavný súd zdržanlivý. Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava totiž rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Ústavný súd môže urobiť zásah na ochranu ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv sťažovateľov teda až vtedy, keď už ostatné orgány verejnej moci nie sú schopné protiústavný stav napraviť (IV. ÚS 322/09). Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

16. V posudzovanej záležitosti je zrejmé, že sťažnosť sťažovateľov má dve dimenzie: vecnú a procesnoprávnu (nedoručenie sťažnosti sťažovateľom na vyjadrenie).

17. Je pravdou, že ústavný súd v náleze sp. zn. I. ÚS 119/2012 zo 16. mája 2012 zaujal stanovisko k otázke náhrady trov konania v určovacích sporoch, kde uviedol, že v prípade určenia vlastníctva sa výška náhrady trov má posúdiť podľa § 10 ods. 1 a 2 vyhlášky, ale posudzované konanie sa týkalo nákladov konania v súvislosti s určením vlastníckeho práva k určitej veci (osobnému motorovému vozidlu) a o tento prípad v okolnostiach posudzovanej veci (neúčinnosť darovacej zmluvy) nejde. Na strane druhej ústavný súd bol v iných obdobných veciach po tomto náleze zdržanlivý a nezasahoval do možných a nejednotných výkladov a aplikácie podústavného práva zo strany všeobecných súdov (pozri I. ÚS 528/2015, II. ÚS 650/2016, I. ÚS 289/2017, III. ÚS 366/2017, I. ÚS 218/2017 a I. ÚS 377/2017), pretože najmä všeobecné súdy, ktorých sústavu završuje najvyšší súd, sú pri rozhodovaní o trovách konaniach zodpovedné za výklad právnych predpisov. V tomto ohľade nepovažuje ústavný súd napadnuté rozhodnutie okresného súdu v I. výroku za arbitrárne ani celkom zjavne neodôvodnené. Skutkové a právne závery uvedené v odôvodnení napadnutého uznesenia okresného súdu na s. 2 a 3 v bodoch 15 až 17, opierajúce sa aj o judikatúru najvyššieho súdu, nemožno v žiadnom prípade označiť ani za nepreskúmateľné ani za svojvoľné, vybočujúce z rámca zákonných ustanovení Civilného sporového poriadku (v napadnutom rozhodnutí okresného súdu sú tieto uvedené v bodoch 8 až 14, pozn.). Z uvedených dôvodov ústavný súd nemá dôvod ani oprávnenie prehodnocovať zistené závery a ani ich prípadne nahrádzať vlastnými úvahami.

18. V súvislosti s napádaným II. výrokom uznesenia okresného súdu ústavný súd konštatuje, že ak by sa aj na prvý pohľad javil uvedený výrok sporným, v tomto prípade ide o sumu nepresahujúcu 50 €, teda o vec nižšieho významu – o tzv. bagateľnú vec (napr. I. ÚS 134/2016), ktorej dôsledkom je odmietnutie sťažnosti z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

19. Pokiaľ sťažovatelia vidia porušenie svojich práv v tom, že im nebola doručená na vyjadrenie sťažnosť žalobcu proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka, ústavný súd je toho názoru, že sťažnosť proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka o výške trov podľa

Civilného sporového poriadku predstavuje predovšetkým prostriedok procesnej obrany, s využitím ktorého sú spojené odlišné procesné dôsledky ako pri podaní napr. odvolania. Preto ústavný súd v tejto časti uzatvára, že ani táto námietka sťažovateľov nie je takého charakteru a významu, aby mohla zasiahnuť do označených práv sťažovateľov.

20. Keďže ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť medzi napadnutým uznesením okresného súdu a namietaným porušením základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s inými článkami ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, odmietol ich sťažnosť po jej predbežnom prerokovaní pre zjavnú neopodstatnenosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

21. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti sa ústavný súd už ďalšími procesnými návrhmi sťažovateľov nezaoberal.

P o u č e n i e: Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. novembra 2017